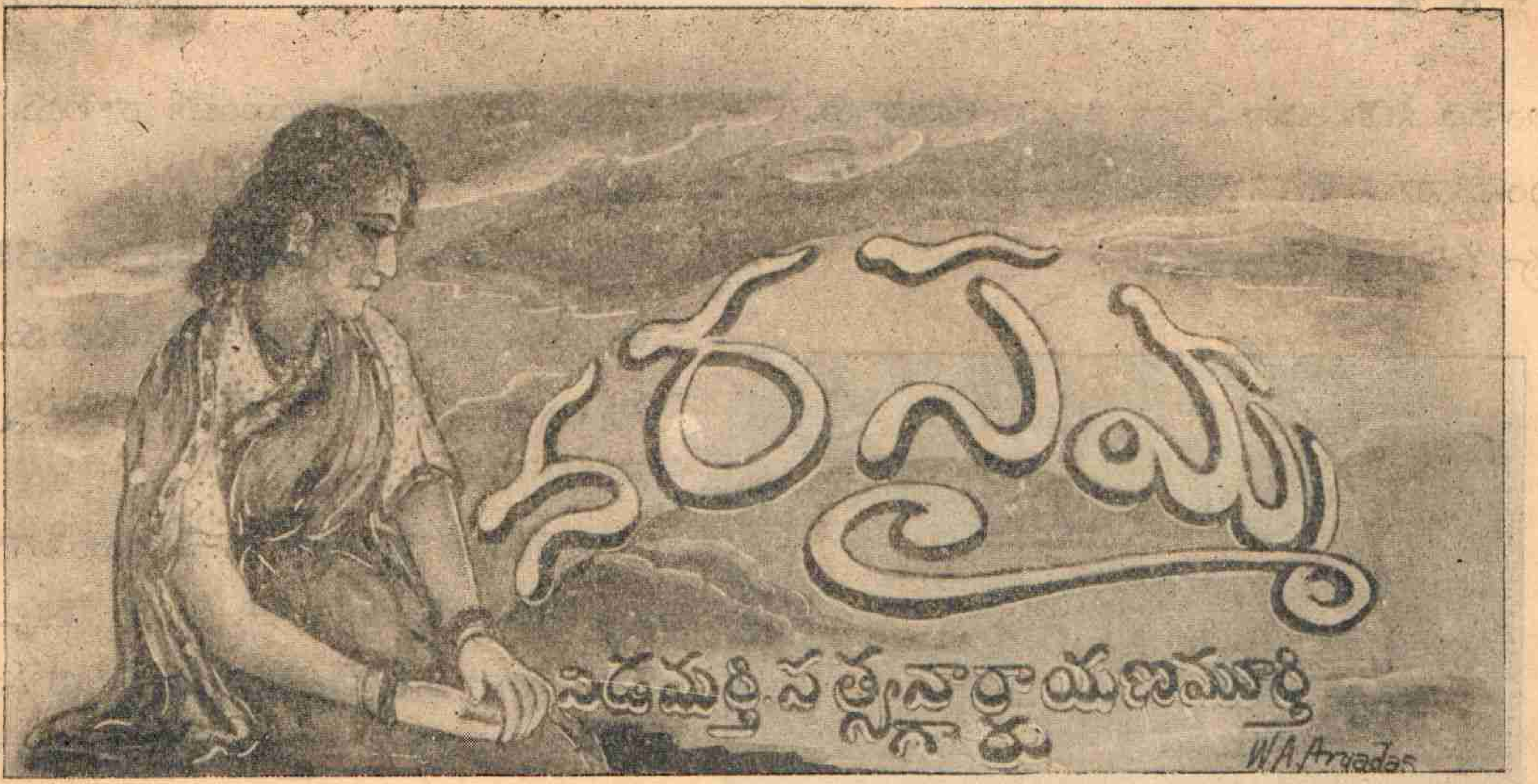

౧

ఆ నాడు నేనాఫీసుకు వెళ్లలేదు. తల దిమ్ముగా నుండుటచే కచేరీ పనిమాని యింటనే కూర్చుండి 'శశిరేఖ'ను జదువుచుంటిని. శశిరేఖ విచిత్రాభిప్రాయములకు నిలయమగు గ్రంథమనియు, నొకసారి దానిని చదివి యుద్దేశమును దెలుపుమనియు నాకొక స్నేహితు డిచ్చెను. నవీనగ్రంథములయందు నాకు గల యభిరుచి చేతను స్నేహితుని మాట యందు గల గౌరవము చేతను నే నా పుస్తకమును దీక్షతో జదువు చుంటిని. సాయంకాల మారు గంట లైనది. భానుమూర్తి మేఘాచ్ఛాదితు డగుటచే దినకాంతి యప్పటికపుడే చాలవరకు తరిగియున్నను నాకా సంగతియే గోచరించలేదు. నా సంగతి గ్రహించినరసమ్మ హ్యారీకేనులాంతరు వెలిగించి తెచ్చి బల్లపై పెట్టి 'బాబూ మందుకు వేళయింది. పుచ్చుకో; ఇల్లా చదివితే తల దిమ్ము మరింత హెచ్చవుతుంది.' అనుచు లోనికిపోయి అవున్సుగ్లాసును, మందుసీసాయును గొనివచ్చి నాముందిడెను. అమాటలు వినిపించినంతనే నేను మరల మామూలు ప్రపంచములోనికి వచ్చితిని. శశిరేఖను సుందరరావున కొక్కడికే వదలుట మంచిదని యెంచి పుస్తకమును బల్లపైపెట్టి మందు పుచ్చుకొని సిగరెట్టువెలిగించి యీజీచెయిరులో కూర్చుంటిని. నామన మనేక విధముల పోవుచుండెను. క్లబ్బునకు పోవలె ననుకొంటిని. కాని తుంపరలు పడుచు, గాలిబలిష్ఠముగ వీచుచుండుటచే నచ్చటనే కూర్చుంటిని.

'బాబూ! యీపూట అన్నంలోకి ఏం చేయమంటావు? ఇంట్లో దొండకాయలున్నాయి. అరిటికాయలు పొద్దున్నయింది. చారు పెడతాను. మధ్యాహ్నంచేసిన పెరుగుపచ్చడి వుంది.' అనిచెప్పచు నరసమ్మ మరలివచ్చెను.

'నీయిష్టం వచ్చింది చెయ్యమని చెప్పానుగదా? ఎందుకు ఘడీఘడీకీ అడగడం? నువ్వు ఏంచేసినా అమృతం లాగ వుంటుంది.

అంచేత నీకెప్పుడూ ఏమీ చెప్పడం మానాను. ఏంచేసినా సరే......అయితే నేనడిగింది చెప్పవూ?" అని నేనంటిని.

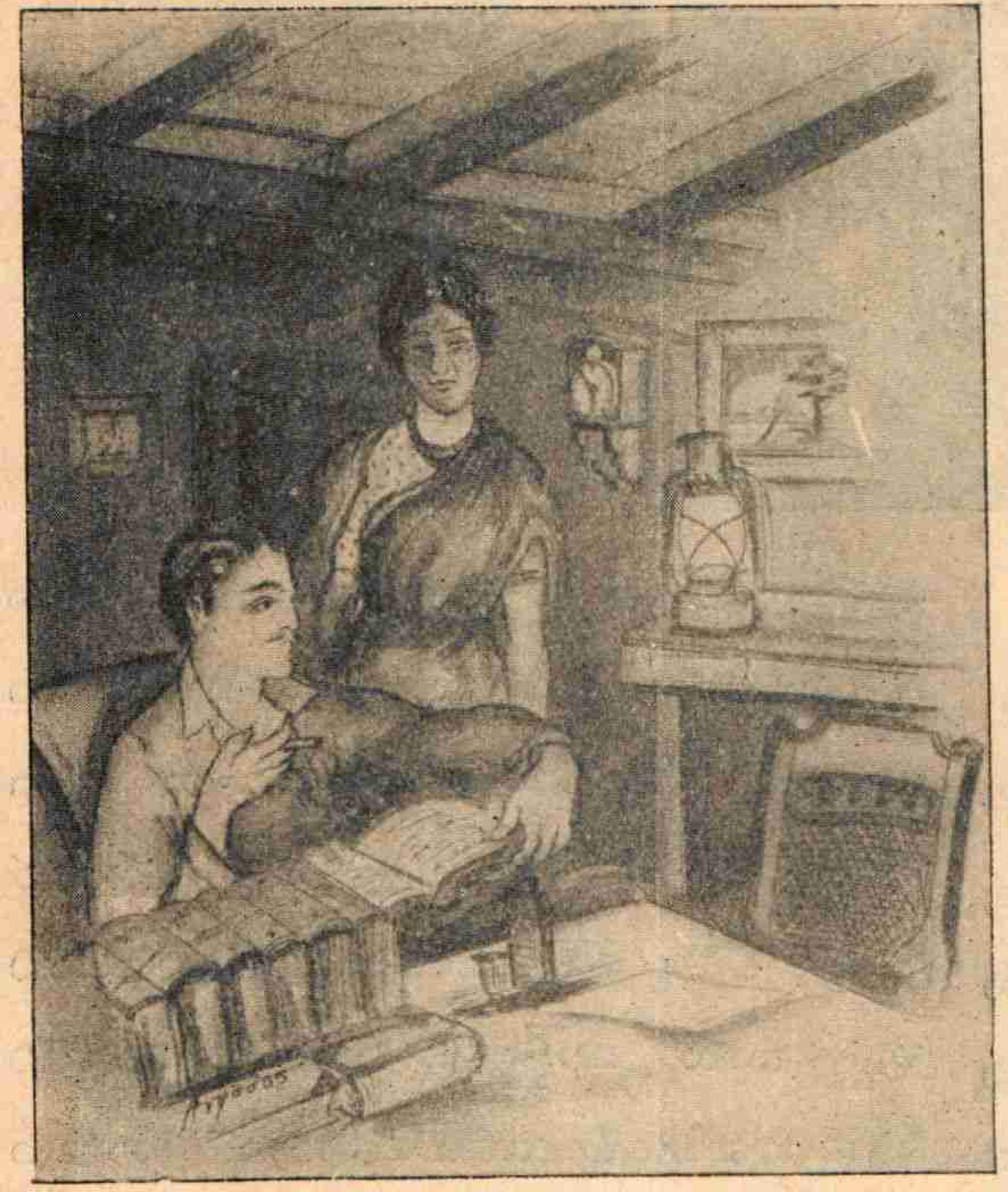

"బాబూ! యీపూట అన్నంలోకి ఏం చేయమంటావు?"

'నాయనా ఆమాట యెత్తొద్దు. నేనెవరినైతే నీకేం? ఈసంసార సముద్రంలో యాత్ర చేస్తూన్న మనం యీవొడ్డుకుకొట్టుకొచ్చాం. నేను నీసహాయం కోరాను. నీవిచ్చావు. నీ సహాయం నిలబెట్టుకొని అందుకు తగినట్టుగా వుండడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాను. భగవంతుడు నాకావిషయంలో సహాయం చేస్తే చాలును' అని నరసమ్మ వెడలిపోయెను.

'జీతము లేకుండా, పూర్వ పరిచయమైనాలేకుండా ఎందుకు మరిమాయింట్లో చాకిరీ చేయడం?' అని నేనంటిని.

'నేను డబ్బుకోరి మీాయింటికి రాలేదు.'

'మరి?'

'నీ మంచితనం చూసి మీాయింటికి వచ్చాను. నీవు సద్ధర్ముడవని నేనెరుగుదును. నిన్ను, నమ్ముకుంటే నన్నింత మన్ను చేస్తావని నానమ్మకము.'

'నేను శాశ్వతమా? దీపముండగా యిల్లు చక్కబెట్టుకోవాలి. రెండు రెక్కలూ చల్లగా వున్నప్పుడే పదిరాళ్లు పోగు చేసుకో. ముసలిదానవై కాళ్లుచేతులూ వుడిగిన కాలంలో నిన్నెవ్వరూ ఆదరించరు.'

'పిచ్చివాడా! ఈ ఆలోచన లేమిటి? నీ జాగ్రత్తగాని, నీగడుసు దనంగాని చివరకు పనికిరావు. అంతా భగవదిచ్ఛ. ఈ అనవసరప్రసంగాలతో ఆలోచనలెందకు? పొద్దుగూకింది. పెందలాడే మడిగట్టుకుని వంటచేస్తాను. ఎక్కడికైనావెళ్లి టీ తాగి రాకు' అని లోనికి పోయెను.

౨

నరసమ్మ విషయము నాకు మిక్కిలి ఆశ్చర్యకరముగా నుండెను. మనిషి చాలా నల్లగాను, అందవికారముగాను ఉన్నది. అంత కళా విహీనమైన నలుపును నేనెన్నడును జూచి యుండలేదు. ఆమె మొదటమాయింటికి వచ్చినపు డెదుటనుండి యవతలకు బోయి నచాలు నసిపించెను. కాని కష్టములును, తీరని దుఃఖములును ఆమె ముఖముపై యెన్నటికిని చెరిగిపోని చిహ్నములను గల్పించి యొక్కసారి చూచి నంతనే చూపరుల రాతి

గుండెలను సైతము గరగింప జాలియుండెను. అందుచేతనే అపరిచితురాలగు నామె వచ్చి మీ యింట నూడిగము చేయుచుందునన మారు మాటాడలేక సరే యని యూరకుంటిని.

నరసమ్మవచ్చిన కొలది దినములకే నాకు జీతము వృద్ధియయ్యెను. పిల్లలకై తపించుచున్న నాభార్య గర్భవతియయ్యెను. ఒకరోజు గడచిన కొలదిని నరసమ్మ సుగుణము లొకటొకటిగ బయల్పడ జొచ్చెను. ఆమె రాకను మొగట నిరసించిన నాభార్య కూడ ఆమెయందు మిక్కిలి యభిమానురాలయి ప్రతిపనియందు నామె సలహాను గైకొనుచుండెను. వచ్చిన రెండుమూడు మాసములకే నరసమ్మ మాయింటిలో సర్వాధికారమును వహించెను. గృహనిర్వాహణభార మంతయును ఆమె పై బడెను. భారము హెచ్చిన కొలదిని ఆమె మిక్కిలి వినయవిధేయతలతో మెలగుచు, చూచువారందరును 'ఇతనెంత అదృష్టవంతుడమ్మా! ఎంతడబ్బిచ్చినా దొరకని మనిషి అయాచితంగా వచ్చింది' అని యనునట్లు మెలగుచుండెను. ఆమె యెంత చనవుగానున్నను, మేమెంత బ్రతిమాలినను తనయుదంతమును మాత్రము మాకు జెప్పలేదు.

నరసమ్మ లోనికి వెళ్లిన యనంతరము ఆమె యెవరు? ఈఋణసంబంధమేమి? ఈమె చరిత్ర యింతగూఢముగ నుండుటకు గతమేమి? యను నాలోచనాపరంపరలలో మునిగి ఎంతసేపు కూర్చుంటినో తెలియదు. అపుడొక సన్యాసివచ్చి 'నాయనా! యీపూటకు భోజ

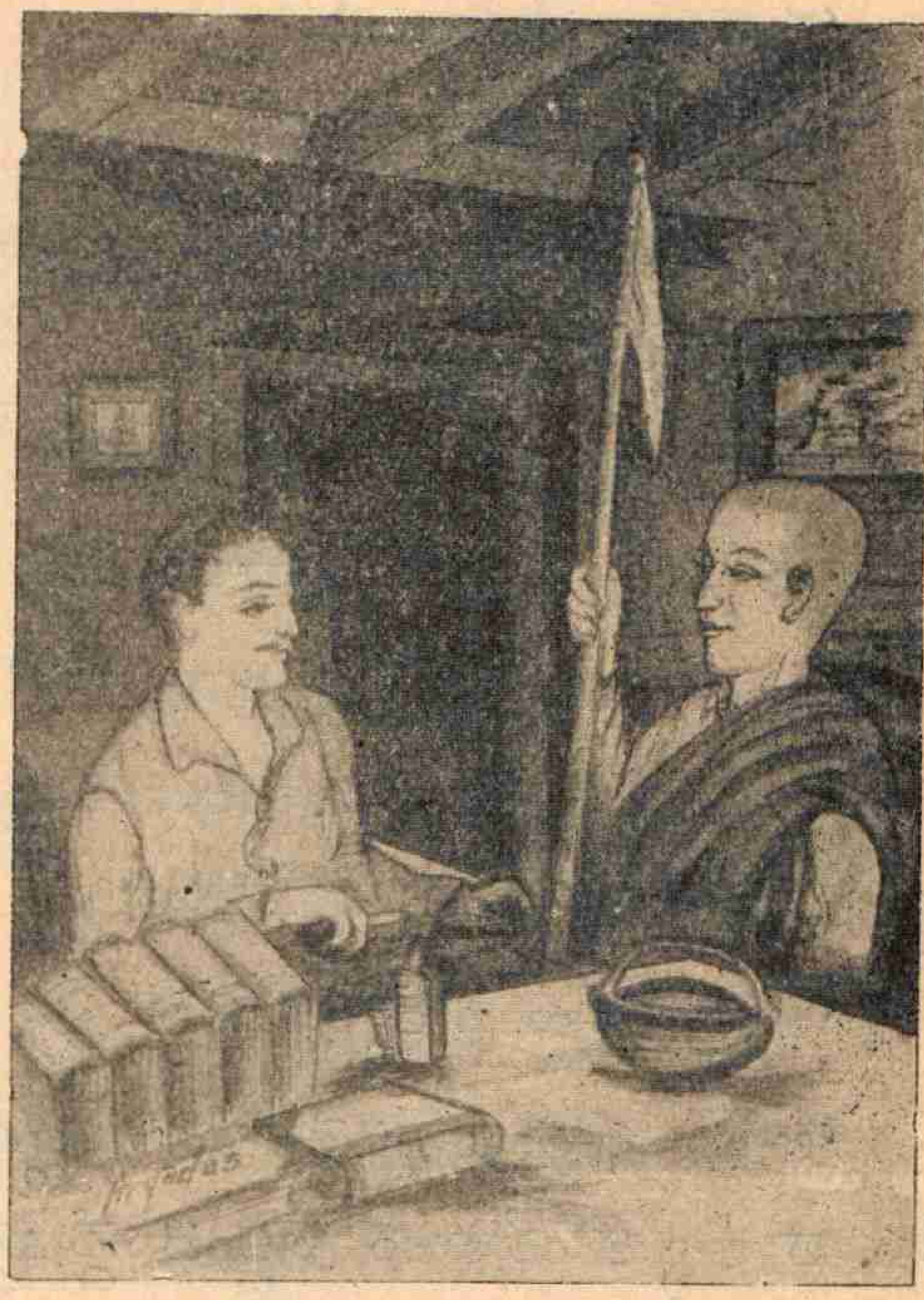

నం పెట్టిస్తావా?' అని యడిగెను.

'సరే' యని యతనితో చెప్పి లోనికేగి నరసమ్మ కాసంగతి యెరిగించివచ్చి కుర్చీలో కూర్చుంటిని.

ఆ సన్యాసివంక మరి నేను జూడలేదు. అతడు పదినిముసము లట్లే నిలిచియుండి యెదుటనున్న కుర్చీపై కూర్చుండెను. అతని చర్య నాకాశ్చర్య మయ్యెను. ఒక సిగరెట్టును వెలిగించి అతసివంక చూచుచు గూర్చుండ

'నీ పేరేమి?' అని యతడు నన్నడిగెను.

'కామేశ్వరరావు.'

'మీ యింటిపేరు?'

'వేమూరివారు.'

'మీ దేవూరు?'

'కృష్ణాజిల్లా భీమవరం.'

'ఇక్కడేమి చేస్తున్నావు?'

'ఎక్కవుంటెంటు బ్రాంచీలో నూట యిగవైరూపాయీ లిస్తున్నారు.'

'మీనాన్నగా రెక్కడున్నారు?'

'మానాన్న మా అమ్మకూడా లేరు'.

మీపినతండ్రు లెవరైనా వున్నారా?'

'ఒకాయన వుండేవారు. ఆయన చెన్న పట్టంలో వకీలుగా వుండి చనిపోయారు.'

'ఆయనపిల్లలు భార్యయో?'

'ఆయన భార్యను వదిలేశాడు. పిల్లలు లేరు. భార్యా కొంతకాలం పుట్టింటివద్దే వుండేది. తరువాత జబ్బుచేసి చచ్చిపోయింది.' అని తలపైకెత్తి చూచితిని. సన్యాసి కేవలము సన్యాసికాడు. అతని ముఖమున పాండిత్యగరిమ తాండవమాడుచుండెను.

'మీరు పూర్వాశ్రమమున నెవరు?'

'ఎవరైన నేమి నాయనా? ఒక పాపిని. జ్ఞానార్థినై పూర్వార్జిత పాపక్షాళనమునకై దేశముల దిరుగాడుచుదిమ్మరిని.'

'ఈయాత్ర చేయుటవలన మీ యుద్దేశ మేమి?'

'ఈమహావిశ్వమున లీనమైయున్న శక్తిస్వరూపమును గనుగొను నాసతో సేతు హిమాచల పర్యంతమును దిరుగుచున్నాను. నీవంటి సత్పురుషు లాదరించిన భుజింతును. లేదా రోజులవెంట నిల్లే నిలహారము చేయుచుందును.'

'మీరు సంపన్నులవలె జూపట్టుచున్నారు. సన్యాసులై తిరుగు టేల?'

"పాపక్షయమున కని చెప్పలేదా?"

నే నతనివంక జూచితిని. కాని ఆచూపులందుగల గాంభీర్యము, ఓర్పు,దుఃఖము ఒక్కమారుగా నాదృష్టిని మిరుమిట్లు గొల్పెను. వెంటనే అవనతముఖుడనైతిని. 'వంటైనది బాబూ, ఆసన్యాసిని లెమ్మని చెప్పుము.అతని నాదరించి నీవు భోజనము చేయుము.'అని నరసమ్మ లోనుంచి యనెను. ఆమె మాట విని సన్యాసి పరధ్యానముగ గూర్చుండెను. ఆతనికి పూర్వస్మృతి యేదోవచ్చినటుల నాలోచింపదొడంగెను. నేను చెప్పునది యతనికి దెలియుట లేదు.

3

పీటవేసి, చెంబుతో మంచినీళ్లుంచి సన్యాసిని భోజనమునకు గూర్చుండ బెట్టితిని. నరసమ్మ వడ్డించుచుండెను. సన్యాసి మాట్లాడకుండ భుజించుచుండెను. భోజనసమయమున నతనికి మౌనవ్రతమున్న దేమో యని నే నను కొంటిని. సగము భోజనమైనది. అపుడతడు తలపైకెత్తి నరసమ్మ వంక జూచి

'పులుసు దేమైన నున్నదా?' యని యడిగెను.

'చారున్నది.'

'నీహస్తము అమృతహస్తము. పదార్థములు చాలాబాగున్నవి. ఇతడు నీకేమవును?,

నరసమ్మ మాట్లాడలేదు. అతని ప్రశ్న నాకుగూడ అనవసర మనిపించెను. ఆ మాట విని నరసమ్మ తెల్లబోయి నిలుచుండెను.

'నీవిప్పు డిల్లావున్నావేమి?' అని యతడనెను.

నరసమ్మ మరింత తెల్లబోయెను. కాని ధైర్యము గలదగుటచే

'నే నెప్పుడూ యింతే' అని యన్నది.

'కాదు నాకు కేరళములో అభ్యాసమున్నది. నీపూర్వచరిత్ర చెప్పగలను.'

'తెలిస్తే నన్నన్ని ప్రశ్నలేశారేం?' అని అన్నా నేను.

'నీవు నిజం చెపుతావో చెప్పవో అని చూశాను. అల్లాగే యిక్కడా అడిగాను. నిజం రావడము లేదు.'

ఆ మాటలు నాకాశ్చర్యమును గలిగించెను. నిజముగ నితని కామె సంగతులు తెలియును. చెప్పిన బాగుండు ననుకొంటిని. అది మంచియో చెడ్డయో? చెడ్డయైన తెలిసికొనకుండుట భావ్యముకాదా? యని యనుకొనునంతలో

'నీవు చాలగుణవంతురాలవు. నీచరిత్ర చెప్పకొనుటకు నీ వేల సిగ్గు పడవలెను? అని సన్యాసి నరసమ్మతో ననెను. నరసమ్మ నిలు

వున నీరైపోయి గోడకు జేర్లబడి నిలచి యుండెను. ఆమె ముఖము చూచి నంతనే నాకు విచారము కలిగెను. ఈ సన్యాసి ఆమె మనస్సేల నొప్పించ వలెనని నాకాగ్రహము కూడ వచ్చెను.

'అయ్యా' యీ దీనురాలి జీవితం దుఃఖాంధకారములో పడి స్మృతి పథానికి రాకుండా పోవలసిందే. దానిని మళ్లీ మళ్లీ తవ్వి శోక స్రవంతిని ప్రవహింపజేయడ మేల? మీకెంతైనా పుణ్యముంటుంది. దానిని తవ్వకండి. అదంతా నేను మరచి పోయాను.'

'నువ్వు మరవచ్చును. ప్రపంచము మరవకూడదు. మరచిందా వాళ్ల మార్గదర్శిని నశిస్తుంది 'అని ఆయనఅనుటతోడనే నరసమ్మ చరిత్ర వినవలెనని నాకు కుతూహలము మెండ

య్యెను.అతను చెప్పదలచినది మంచియే యని నాకు నిశ్చయమగుటచే అతనిని బలవంతము చేసితిని. నరసమ్మకు మాత్రము సుతరామూ యిష్టములేదు. నేను బలవంతము చేయగా చేయగా సన్యాసి యిట్లనెను.

'నాయనా! యీావిడ నరసమ్మగాదు. ఒక సంపన్నుల యింటి ఆడపడుచు. చిన్నప్పటి నుండీ మహైశ్వర్యంలో పెరిగింది. తల్లిదండ్రుల కొక్కర్తే కుమార్తె అవడంచేత తిరిగి తిరిగి బియ్యే చదువుకుంటున్న ఒకకుర్రవాడి కిచ్చి పెళ్లి చేశారు. కట్నాలు, కానుకలు పుష్కలంగా దోచిపెట్టారు. మనుష్యులు చేయవలసిందంతా చేశారు. కాని తానొకటి తలిస్తే దైవం వొకటి తలుస్తాడు. అతడు ప్లీడరీ చదివి చెన్న పట్నంలో బల్లకట్టాడు. అక్కడ చెడు సావాసాలు, తాగుడు, ముండలు లావుగా అబ్బాయి పెళ్లామంటే గిట్టేది కాదు. రాజుని చూసిన కళ్లకి మొగడిని మొత్త బుద్ధివేసింది. కాని యీాపిల్ల ఓర్పుతో చాలా కాలం పడ్డది. కొట్టినా, తిట్టినా, తిండిపెట్టినా పెట్టకపోయినా వూరుకుంది.'

'మంచివాడే! మాపింతండ్రి లాటివాడే! వెధవచదువు ఎందుకు తగలెయ్యను చదివారు' అని నేను రోషముతో నంటిని. నాకు విచారము మెండుగా నుండెను. నరసమ్మకుమాత్ర మీా మాటలు కష్టముగా దోచెను.

'అయ్యా! నావల్ల తప్పులుండెడివి. అందువలన ఆయన నన్ను దండించే వారు. ఆయన శూన్యహృదయులు కారు.'

సన్యాసి ఆమాటలు విని కోపారుణ లోచను డయ్యెను. 'కారేం? చిన్న పిల్లవు కావూ నువ్వప్పుడు? తనకున్న తెలివితేటలు నీవద్దవుండవని తెలుసుకోవద్దూ? నీ వల్లతప్పులుంటే దిద్దుకోవాలి. అంతేకాని కేవలంపశువులా ప్రవర్తిస్తాడా? ఇరవైయ్యేళ్లు దాటిన వాడు తలచి చేసినట్లు ముక్కుపచ్చ లారని పదహారేళ్లపిల్ల ఎల్లాచెయ్యగలదనిఆలోచించుకోవద్దూ?' అని సన్యాసి చాలాకోపంతో అన్నాడు. అతని వాదనచూస్తే నాకుకూడ కోపము వచ్చినది.

'ఆలోచించేచేశారు. ఎన్ని సార్లో చెప్పారు. వారితప్పులేదు. నాదేతప్పు. వారికి తగిన భార్యనుగాను నేను' అని నరసమ్మ రుద్ధకంఠముతో ననబోవుచుండ

'ఆ మాట నిజం. ఎద్దుజతకి దున్నపోతునుకట్టడం వంటిది మీాదాంపత్యం. నిర్భాగ్యుడికి నిక్షేపమేమిటి? నిన్నెన్ని విధాల హింసించాలో అన్నివిధాల హింసించలేదూ? కొరడాలతో కొట్టలేదు? గదిలోపెట్టి తాళంవేసి కఠిన శిక్ష వాళ్లకుచేసినట్లు ముంతతో నీళ్లుచిప్పలో అన్నంపెట్టలేదూ? ఒకమారు కట్టెపుల్లపుచ్చుకొనికొడితే నీబుర్రబద్దలయింది జ్ఞాపకంవుందా? అప్పుడు డాక్టరుతో యేమన్నావూ? పుల్ల అటకమీాదనుంచి జారిపడిందని కాదూ చెప్పావు?—'

నా కామాటలు వినినంతనే హృదయ స్పందనము తీవరించినది. చెవులవెంట హోరు

బయలుదేరినది. ఆగ్రహముతో కూడిన ఒక మోస్తరు ఆవేశ మంకురించెను. 'మహానుభావా! యీ చదువుకున్నవాళ్లు చేసే చేతలన్నీ యిల్లాగే వుంటున్నాయండీ' అని నేను అప్రయత్నముగా నంటిని.

'అందరూ అంతేనా? నాయనా? కాదు కొన్ని వున్నాయి పండితపశువులు. ఇవన్నీ వాటిచర్యలు. ఒళ్లువాచిన పల్లెటూరివారుతమ పిల్లలకు విద్యాధికు లగు మగలు కావలె నని వెదకి వారి పుట్టుపూర్వోత్తరముల నారయక చేసిన సంబంధము లిట్టివి. ఒళ్లూగుల్లే; ఇల్లూగుల్లే. అమాయిక లగు ఆడపిల్లలిది అనుభవం అంతా. రాత్రింబగళ్లను సుఖస్వప్నముల వలె గడపవలసిన కాలంలో జీవితం దుఃఖభాజనమై దుర్భరమైపోవును. అకాలజరత్వమును, మృత్యువును వారిపా లగును.'

నా కామాట లన్నీ నిజంగా కనుపించెను. ఎక్కడ చూచినను ఇట్టి యుదంతములే. "అవును. స్వామీ, అవును. ఇట్టివారి నెందరినో మనం చూస్తున్నాము" అని నే నంటిని.

"అయ్యా! నేను కురూపిని. నా రూపమును బట్టి సహజముగ దయామయుడగు నా ప్రభువు నన్నట్లాదరించెను. ఏవిధంగా చూచి నా నాథ ర్తకు నేనుతగను. నేనుపాపిని. అందుచేత నేలట్టివారునాకు దక్కలేదు.లోపమంతా నాదే" అనినరసమ్మయనెను. మగనిపై యీామెకుగల యభిమానము నా కాశ్చర్యమయ్యెను. అంత సన్యాసి మరల ఇట్లనెను.

"కాదు; ఎన్నటికీ కాదు. నీ నిర్మలమైన నడవడి, నీయోర్పు, నీధైర్యం ఇప్పటికీఆయింటియందు మూర్తీభవించి కనిపించును. ఒకనాడు నీభర్త క్రుద్ధుడై పక్కపై పడుకున్న నీపీకపై చేయివేసి డెస్డెమోనాను ఒథెల్లో చంపినట్టు చంపుతానని నొక్కలేదూ? నీవు కుయ్యిమని అయినా అన్నావా? ఎవరితోనైనాచెప్పావా? ఉరుములు అట్టహాసంగా వురుముతూ భూనభోంతరాళాల కొకటే ధారగా వర్షిస్తోంటే నిన్నవతలికిగెంటి రెండురోజులింట్లోకి రానివ్వలేదు. జ్ఞాపకమేనా, నీకు ? నీ మగడు మంచివాడా? అతనిపేరు చెపితే నీకు మనస్సు మండదాయేం ?"

"అయ్యా! నా అవివేకంవల్ల ఆయనకి పిచ్చెత్తించేశాను. లేకపోతే చదువుకున్నవారు, పదిమందిలో తిరిగేవారు, అనేక మందిలో తిరిగేవారు అల్లాచేస్తారా? ఆయన్ని అన్న లాభ మేమిటి ?"

"అవును, ఆయన్ని అన్న లాభంలేదు. ఇల్లా ఆడదాన్ని మగవాడు ఏడిపిస్తే వూరుకునే సంఘాన్ని అనాలి" అని నేనంటిని.

"అది తప్పు. మనసంఘంలో ఆడదానికే అగ్రస్థానం వుంది. అక్కడక్కడ అప్పుడప్పుడు అన్యాయం జరుగుచున్న మాట నిజమే కాని అది అరుదు" అని నరసమ్మయనెను.

"అరుదుగానైనా సరే విద్యాధికులలో వుండడము తప్పు. నిన్ను ఆయన అల్లా చేయడమేమిటి ? సుఖంగా పెరిగిన దానవు. కల

యింట పుట్టి కష్టాల పాలు పడ్డదానికి నీకీ అవస్థ యేమిటి ?" అని నేనంటిని.

"నాయనా ! యీపిల్ల పడరాని కష్టాలు పడ్డది. చివరకు మగడు వదిలేస్తే పుట్టింటికి తీసుకు వెళ్లారు. కాని అక్కడ తల్లి దండ్రుల దుఃఖం చూడలేక ఎవరో యాత్రికులతో బయలు దేరింది. దోవలో మశూచికంపడి ఆరూపం నాశనం అయి యీవికృతరూపం వచ్చి మళ్లీ యింటికి వెళ్లాలని లేక నీ పంచని జేరింది" అనుచు లేచి సన్యాసిచేయిగడుగు కొనెను.

నరసమ్మ కంటివెంట నీరుధారగా గారి పోవుచుండెను. పూర్వవృత్తాంతముల స్ఫురణ ఆమెకెంతో దుఃఖమునకు హేతువయ్యెను. అత నిని గూర్చి యంత కఠినముగ మాట్లాడితిమని యెడుకుబోతు తనముగూడ వచ్చెను. ఆ చరిత్రవిని నేను నివ్వెరపోతిని. ఆమెపేరు ఊరు మాత్రము నాకింకను తెలియు లేదు.

"అయ్యా! ఆయన యెక్క డున్నారో చెప్పండి దయుంచి" అని నరసమ్మ కంటి నీరు దుడుచుకొనుచు నడిగెను. సన్యాసిస్మృతి నభినయించి

"ఆ యధముడు దుఃఖితుడై దేశాంతరాల్లో వున్నాడు. అమితభోగాలతో ఆరోగ్యం చెడి పోయింది. అప్పటికి తాను భార్యను అన్యాయంగా బాధించానని తెలుసుకుని ఆమెకోసం వెదకివెదకి కనుక్కోలేక తనకున్న దంతా ఆమెపేర వ్రాసి సన్యాసిగా తిరుగుతున్నాడు. ఆపాపిమాట ఇప్పుడు మనకెందుకు?" అనెను

నరసమ్మ ఆమాటలు వినినవెంటనే దుఃఖాతిశయమున క్రిందపడబోయెను. సన్యాసిఆమెను బట్టుకొని క్రింద పరుండబెట్టి ముఖముపై నీళ్లు చల్లెను. కొంతవడి కామెకు తెలివి వచ్చెను. సన్యాసి ఆమెను చూచి "లక్ష్మీ!—" అని యేమో అనబోవుచుండ నామె "అమ్మో!"

యనుచు వెనుకకు పడిపోయెను. సన్యాసి నాలుక కరచుకొని 'ఏమా' యని సందేహించుచున్నట్లుండ నేనామెను సేద దేర్చుచుంటిని. ఈ యనవసర ప్రసంగము వచ్చి యీమెకింత బాధకలిగించనేల యని నేను విచారించితిని. ఆమె మరలసేద దేరి

"మీరిల్లా అయిపోయినారేం? నామూలాన్ని మీకెంత కష్టాలు వచ్చాయండి? యీనిర్భాగ్యురాలిని కాక యింకొకరిని చేసు
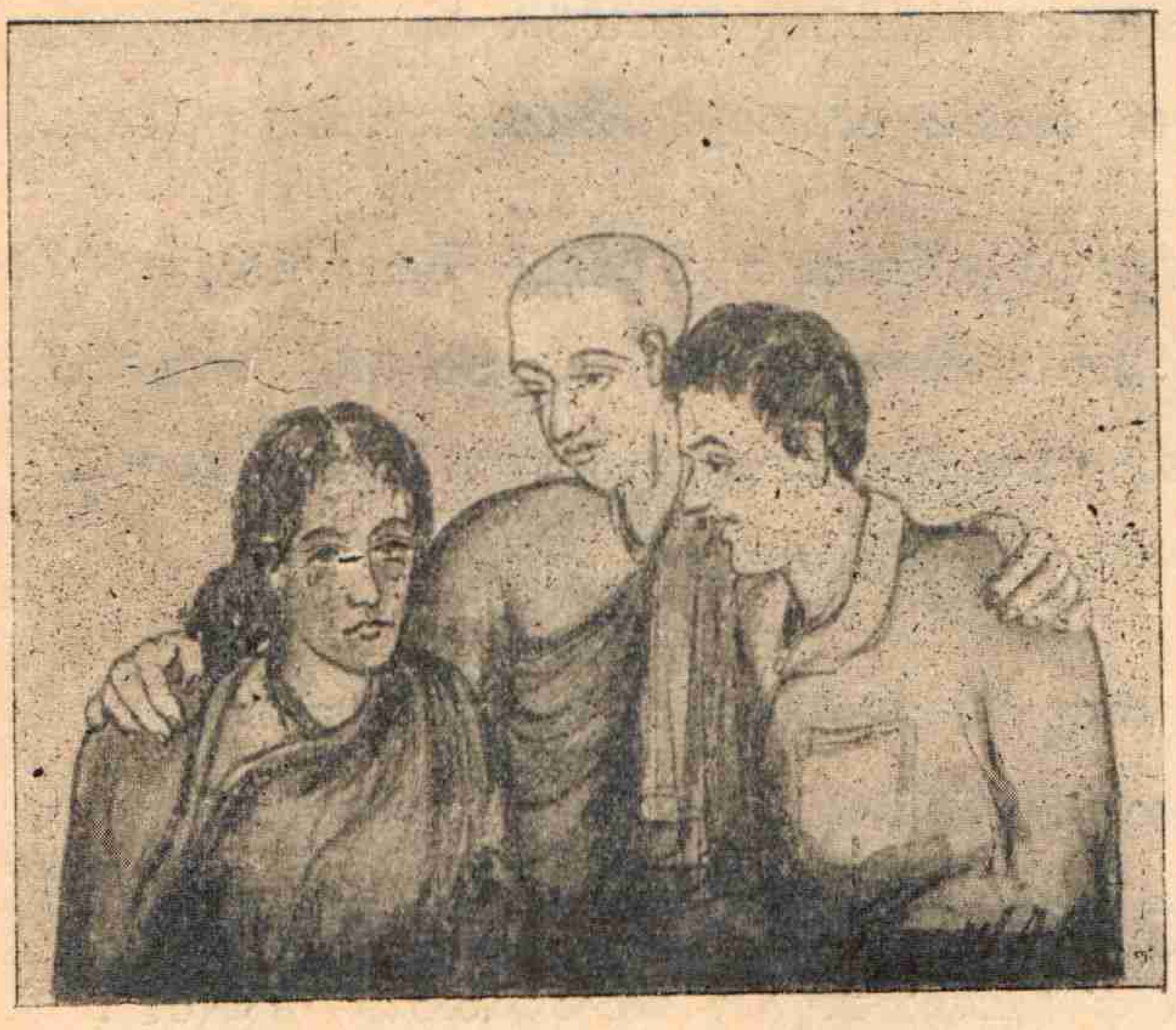
కుంటే ఎల్లావుండి వుందురండి? అబ్బాయీ వీరు నీపినతండ్రి సుమీ!" అనుచు ఆతని చరణపద్మముల పైబడి హోరున నేడ్వజొచ్చెను. "నాయనా! నేను విశ్వనాథరావును. నువ్వు నన్ను చూచి చాలా యేళ్లయింది. ఆనవాలు పట్టలేక పోయావు" అనుచు కళ్లనీళ్లతో నామెను లేవనెత్తి "లక్ష్మీ! నీవమూల్య రత్నమవు. నీ సుగుణము లిప్పుడెంతో ప్రకాశిస్తున్నాయి. నాకు బుద్ధి వచ్చి నిన్ను వెదకడం మొదలుపెట్టాను. కనబడ లేదు. తిరుగుతున్నాను దేశాలన్నీ. ప్రొద్దున్న యీవీధిని వెడుతూంటే నీవు దొండకాయల మనిషిని కేకవేశావు. ఆ మాట ఆనవాలు కట్టాను. కాని నీరూపం చూసి అనుమానపడి ఏకీ నిశ్చయం చేసుకుందా మని వచ్చాను. వాకబువల్ల వీడు అన్నయ్యకొడుకని తెలుసుకుని ఆనందంతో పొంగిపోయాను. నాయనా ఒక్కమారు నీవుకూడా కౌగలించుకో" అని మానాన్న నన్ను దగ్గరకు తీసెను. ఆ యువసరమున నా మనోనేత్రమున దాండవమాడిన భావము నెఱిగించుటకు నాతరము గాదు.